

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quarta. De Appetitu sensitivo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

ut sensatio circa lucem intensa cingentem umbram. & sensatio circa lucem remissam in qua est umbra, canem deterrcat.

IX. Dico 3. Sensus internus percipit objecta sensuum externorum, eorumque actus, ac etiam suos prae- ritos. Ita D. Augustinus lib. 12. Trinit. cap. 2. dicens: Possunt & pecora & sentire per corporis sensum extrinsecum corporalia, & ea memoria fixa remi- nisci, atq; in eis appetere conducibilia. Et cap. 11. Huc uq; oculi nuntiant, si spiritus irrationalis est, veluti pecoris. Estque communior & probatur quoad singulas partes; Prima, tum experientia, quae est optima rerum Magistra, quilibet etenim ex- peritur, quod objecta sensuum externorum percipiat, nam ex convenientibus delectatur, ex disconvenientibus verò affigitur: tum quia intel- lectus percipit objecta sensuum externorum; ergò etiam sensus internus: probatur Consequen- tia, quia intellectus non percipit objecta sensuum externorum immediate; ergò mediante sensu communi, subsumo, sed non potest me- diante sensu communi percipere objecta nisi ipse sensus communis actus illos perciperet, & appetitui proponeret, ergò. Tertia denique pars sequitur, quia bruta recordantur praeteri- torum, ubi bene vel male habita fuerunt, horum & illorum alimentorum convenientium. Nos quoq; imaginamur nobis imaginari, & somnia- mus nos somniare, ergò. Sed contra primam partem sic

X. Arguitur: Potentiae materiales perci- piunt sua objecta secundum dispositionem & temperamentum rationem; ergò sensus internus nequit percipere omnia objecta sensuum exter- norum; probatur consequentia, quia objecta singula sensuum externorum requirunt aliud & aliud temperamentum potentiae ob diversum immutandi modum. Respondeo negando con- sequentiam, ad ejus probationem dico, quod licet externi aliud & aliud temperamentum re- quirant, non tamen internus, quia hic est con- temperatus omnibus actibus sensuum externo- rum, mediantibus quibus objecta illa percipit, & ad illos sic percipiendos sufficit unicum tem- peramentum ob perfectionem suam majorem praesens sensibus externis. Sed dices videtur re- pugnanter, quod potentia materialis tam diversa & contraria possit simul cognoscere. Respon- deo negando sequelam, quia etiam visus plura simul cognoscit & contraria, cur non sensus communis utpote perfectior.

XI. Instatur: Si internus sensus cognoscit omnia objecta sensuum externorum, debet etiam eorum differentias cognoscere, sed hoc dici nequit, quia non est potentia collativa, ergò. Respondeo distinguendo sequelam, de- bebent differentias cognoscere formaliter & se- cundum se, cum attingentia relationis & for- malitatis eorum nego; materialiter & rudi aliquo modo notando unum non esse aliud concedo sequelam, & hoc non arguit aliquam inconvenientiam.

XII. Arguitur secundò contra secundam partem, sensus externi non sunt perceptibiles à sensu interno; ergò nec sensuum actus; probatur F. Amandi Hermann Physica.

Consequentia, quia etiam actus deberent im- mittere species, sed nequeunt sic immittere, tum quia alias essent in ipso & species objecti, & species actus, quod est contra experientiam, quia nunquam advertimus nos habere aliquas tales species & idola actuum; tum quia ipsi actus non sunt sensibiles, actus verò sunt acci- dentia, quae per se sub sensum cadunt, licet non externorum, tamen interni: Ad probationem nego minorem cum sua prima probatione, nam experientia docet, quod in actibus rememora- tivis, non solum habeamus objectorum, sed etiam actuum imagines & idola, & licet non semper contingat, hoc evenit, quia objectum fortius trahit. Secundae probationis falsitas patet ex dictis.

Arguitur Contra tertiam partem: Sen- sus materialis non est supra se reflexivus, sed &c. ergò. Respondeo distinguendo majorem: per- fectè ita ut sentiat actum etiam praesentem con- cedo, imperfectè aliquo modo nego.

Dices: Deberemus sentire extensionem ipsius potentiae, etiam quando imperfectè refle- xit, respondeo negando sequelam, quia etiam sensationes externorum sunt materiales, & ta- men quando ab interno percipiuntur non sen- titur extensionem.

Instabis: Quia nequit explicari quando hoc fieri possit, cum deberet habere speciem il- lius actus; & nulla sit causa, quae eam produ- ceret. Respondeo actum sensus interni produ- cere sui speciem, & quamvis hoc de negetur externis, huic tamen ob perfectionem concedi potest.

QUAESTIO IV.

De Appetitu Sensitivo.

Non agam de Appetitu innato, qui cujus- libet rei naturam consequitur, sicut gravis ad esse deorsum, materiae ad formam, sed de appe- titu elicito, qui ex praevia cognitione materiali suos producit actus, si enim producat ex cog- nitione formali dicitur voluntas, & de hoc appe- titu etiam nunc non est sermo, sed de illo in priori acceptione, de quo plures difficultates se- quentibus Conclusionibus resolvam. Itaq;

Dico I. Tam in homine quam in ceteris ani- mantibus datur appetitus sensitivus. Ita Catholica Fides.

Probatur primò, ex Sacra Scriptura ad Rom. 7. ubi dicitur: Sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae. Ad Galatas 5. ubi ait Apostolus: Caro concupiscit adversus spiritum & spiritus adversus carnem. Ubi per carnem intelligit D. Paulus appetitum sen- sitivum, ut interpretatur D. Bernardus textum Epistolae ad Rom. 5. Sapientia carnis. Quare

Probatur secundò, Autoritate D. Augustini lib. 3. Trinit. cap. 9. & lib. 12. D d d d 2 cap. 2.

XIII. Sensus est imperfectè supra se re- flexivus.

I. Arguitur de appetitu elici- to.

II. Datur appe- titus sensitivus.

cap. 2. dicentis secundum hunc bruta appetere conducibilia & fugere incommoda, sensum appetendi quæ secundum naturam sunt, vitandis, contraria. Et D. Bernardi Tract. de gratia & lib. arb. cap. 1. ubi ait: Enim verò aliud est voluntarius consensus, aliud naturalis appetitus. Posterior quippe nobis communis est cum irrationalibus, nec valet consentire spiritui, carnis irretitus illecebræ. Et fortassis ipse est qui alio nomine ab Apostolo sapientia carnis appellatur, ubi ait: Sapientia carnis inimica est Deo, legi enim Dei non est subiecta, nec enim potest. Hunc ergo (ut dixi) communem habentes cum bestiis, consensu voluntarium nos discernit. Ad mentem D. Augustini lib. 3. de Trinit. cap. 9. ubi expressè ait: Animalia habent sensum appetendi, quæ secundum naturam sunt vitandique contraria.

III. Probatur tertio Ratione, tum quia pueri ante usum rationis appetunt aliqua & aliqua fugiunt; tum quia Concilium Tridentinum dari in nobis formitem peccati definit, hoc est propensionem & inclinationem in objecta delectabilia, quia tamen hæc potentia sæpe rationem antevertit, ideo actus illius non sunt peccata voluntate reclamante; tum denique quia sicut in nobis datur sensus internus cognoscitivus distinctus à ratione, non potest esse dubium, quin detur etiam in nobis potentia appetitiva conformis ipsi, distincta à voluntate rationali.

IV. Dico 2. *Appetitus communis bene dividitur in partem concupiscibilem & irascibilem.* Est communis & probatur explicando dicta membra; itaque *Concupiscibilis est*, quæ fertur in bonum, sive arduum, sive non, illud prosequendo, quibuscunque actibus illud prosequatur exceptis actibus, quibus prosequitur vindicativè impedimenta, quod exemplo declaro, quando verbi gratia, homini quoad partem sensitivam, seu sensualitatem proponitur cibus conveniens & gratus, solet desiderare sibi illum, applicare media ad ejus consecutionem, & per consequens etiam tollere impedimenta, timere ne ponatur aliquod impedimentum, sperare consecutionem, dolere de absentia, qui omnes possunt provenire à parte concupiscibili, adeo ut si concupiscibilis & irascibilis distinguerentur realiter tamen adhuc à concupiscibili provenire possint. *Appetitus irascibilis dicitur ille*, quo fertur in objectum bonum prosequendo impedimenta ejus vindicativè, quando scilicet videt impedimentum positum, tunc enim non solum desiderat & procurat ablationem impedimenti, sed etiam solet cum indignatione & ira illud reicere ac vindicare, quandoque per destructionem ejus, & desiderare, sperare, procurare, talem vindictam, de eaque facta gaudere, timere, & dolere quòd non fiat, & hinc potest dici quòd appetitus irascibilis fertur in objectum bonum arduum, non quomodoocunque, sed quia est difficile bonum ex parte impedimenti gravis, quod solet causare hos actus vindicativos, & sic intelligendo bonum arduum potest dici quòd concupiscibilis versetur circa bonum non arduum, & irascibilis circa bonum arduum, ut aliqui volunt. Attamen

Dico 3. *Appetitus concupiscibilis non distinguitur realiter ab appetitu irascibili.* Hæc est contra Thomistas communiter & probatur, quia voluntas quæ est appetitus rationalis consequens cognitionem rationalem in se est indistincta realiter, licet habeat multos actus diversos & disparatos, ergo appetitus sensitivus qualis est concupiscibilis & irascibilis consequens cognitionem sensitivam erit distinctus realiter propter eandem rationem. Confirmatur, quia secundum Thomistas licet plures admittant sensus cognoscitivos internos, per eundem tamen proponitur appetitui concupiscibili bonum non arduum & irascibili bonum arduum, ergo sicut sensus proponens est unus realiter, ita etiam appetitus unus erit. Confirmatur secundò: Quia non sunt Multiplicanda potentia sine necessitate, sed nulla est, ergo: probatur mi. quia si esset vel diversitas obiectorum, vel actuum, neutrum dici potest, quia etiam in voluntate sunt diversa objecta, & tamen voluntas non distinguitur in duas tales potentias. Deinde ab eadem potentia specie diversitatem provenire possunt.

Opponitur *Authoritas Doctoris*, qui dicit appetitum sensitivum concupiscibilem, & appetitum irascibilem habere inter se diversa organa realiter distincta, cujus rationem assignat, quia idem organum nequit moveri motibus contrariis simul, sed concupiscibilis & irascibilis moventur motibus contrariis simul, ergo habent diversa organa: probatur minor, quia quando quis irascitur dolor quæ sentitur in irascibili est cum dilatatione & calefactione, & dolor qui sentitur in concupiscibili est cum restrictione & frigefactione, sed isti sunt motus contrarii, ergo hæc organa moventur motibus contrariis. Respondeo explicando Doctorem, qui non aliud intendit, quam quòd sint diversa objecta, in quibus producuntur effectus, seu passiones consequentes ad irascibilem & concupiscibilem, non autem ipsum appetitum habere diversa organa, nam effectus isti, aut passiones non producuntur, saltem omnes, in organo aut subiecto ipsius appetitus corporalis, quia dum irascimur, sanguis fluit ad cor, & ex motu incalescit, & similiter ob privationem objecti concupiti alia partes restringuntur, & frigescit sanguis, neque aliud voluit quam actus habere subiecta diversa.

Arguitur *Ex ratione*: Nulla una eademque potentia impedit seipsum in suis actibus, sed appetitus irascibilis impedit concupiscibilem, & e contra; ergo: probatur minor, quia ex ira tollitur & minuitur concupiscentia & desiderium vindictæ, facit ne quis ad delectationem attendat, ergo. Respondeo primò, non distinguitur realiter à seipso, quòd autem unus actus alium impediatur, oritur ex contrarietate ipsorum actuum inter se, non ex diversitate potentiarum. Respondeo distinguendo majorem, directè & per se concedo, indirectè & per accidens nego majorem, & distinctà similiter minori nego consequentiam, itaque quando irascibilis vindicativè prosequens impedimenta impedit delectationem, directè

directè intendit vindictam & destructionem impedimentorum ut delectatio sit plenior & liberior, per accidens est, quòd tali actu tollatur delectatio. Tertiò possem respondere ex hoc deduci posse concupiscibilem & irascibilem esse eandem potentiam, quia una non defendit actum alterius, cum autem irascibilis totius sit, ut concupiscibilem conservet, signum esse eandem esse potentiam.

Dices: Nulla eadem potentia habet diversum tendendi modum, sed concupiscibilis & irascibilis diversimodè tendunt in sua objecta, eaque diversa, ergò: probatur minor, quia concupiscibilis habet se veluti passiva recipiens delectationem, irascibilis ut agens, destruens omne, quod concupiscibilem acquisitionem impedire potest. Respondeo negando minorem cum sua probatione, quia quilibet profequitur suum objectum, unde quamvis ratione objecti profequendi alius sit modus, non est tamen ratione & ex parte potentia.

VIII. *Appetitus est in cerebro.*
 DICO 4. *Appetitus sensitivus communis residet in cerebro.* Est communior & ratio est, quia ibi residet sensus communis cognoscitivus qui non est realiter distinctus ab appetitivo. Nec obstat Scriptura, ex corde exeunt cogitationes, adulteria, &c. Quia per cor intelligit animam ut supra dixi. Non obstat etiam, quòd motus doloris & delectationis sentiamus præcipuè in corde, aut circa cor, quia æquè experimur actus sensus cognoscitivi fieri in cerebro. Deinde quòd ibi sentiantur magis quam alibi, est ex motu & accursu sanguinis ad cor, quem causat appetitus restringendo vel dilatarando, ex hoc tamen non sequitur quòd ibi debeat residere, sicut non residet in genis, quo currit ex verecundia, nec in ventre & in visceribus, quæ contremiscunt ex subito timore; ira, &c.

IX. *Appetitus sensitivus voluntatis & politicæ.*
 DICO 5. *Appetitus subditur voluntati & politicæ.* Hanc deduco ex SS. Patribus, sed antequam probem Nota, subjectionem Politicam eam dici, quæ aliquis imperanti obtemperat, ut simpliciter resistere possit, sicut vasalli obediunt Regibus suis. Disposita e contra est, quando ita subduntur ut imperanti resistere nequeant. Jam probatur auctoritate D. Augustini lib. 4. contra Julianum cap. 5. *Cupiditatibus non sic imperatur ut membris, cupiditates enim male sunt, quas ratione frenamus, contra quas mente pugnamus.* Et serm. 102. de Diu. cap. 6. *Corpus non obtemperat animæ ad nutum omni voluntati.* Obtemperat in multis movet manus ad arguendum, pedes ad ambulandum, linguam ad loquendum, oculos ad videndum, ad sentientes voces intendit auditum. In his omnibus corpus obsequitur non in aliis. D. Bernardi lib. 5. confid. cap. 1. *In qua (lacrymarum valle) libere quidem & potestativè exerit se corporeus sensus, sed intrinsicè caligat oculus spiritualis.* Et exhort. ad milit. templi cap. 11. *Noluit anima regi a Deo, non queat regere corpus, si non pareat superiori, inferiori quomodo imperet? Invenit conditor suam sibi rebellem creaturam, inveniat anima suam sibi rebellem pedissequam. Transgressor inventus est homo legi divine, inveniat ipse aliam legem in membris sui repugnantem legi mentis sue: Quæ lex repugnans est appetitus sensitivus: Ex quibus patet*

conclusionis ratio, nempe ab experientia, nam in membris externis dispositivè subjacet, in his enim cessat statim, ut voluntas vult, excipit motum genitalium, & purè naturalem, pulmonum, cordis, &c. qui tales dicuntur ex eo quòd non proveniant præviâ cognitione. Quoad actus autem internos, & passiones non obedit semper. Sed quæres quomodo voluntas possit imperari appetitui, quin cæca caco ducatum præbeat? Respondeo voluntatem primò imperare intellectui distinctè consideranti circumstantias objecti secundum rationem damni vel malitiæ, intellectus verò illuminat sensum communem, ut aliter apprehendat objectum, & se ab ipso avertat, quod quia sensus perfectè quandoque non facit, appetitus huic imperio voluntatis non obtemperat, & hinc patet quòd ejus resistentia non proveniat ex ejus libertate & intrinseca indifferentia.

DICO 6. *Præter appetitum communem respondens sensui interno cognoscitivo potest etiam particulari cuius potentia externe cognoscitiva correspondens assignari.* Ita Scotus, Mastrius, Hurtado.

X.
Possunt dari appetitus partiales.

Probatur: Non obstante potentiam cognoscitivam internam cognoscere omne sensibile sensuum externorum, adhuc tamen datur multiplex sensus externus cognoscitivus, ergò etiam à pari non obstante, &c. ab omnimoda paritate: Si dicas non esse multiplicandos appetitus sine necessitate, dico ego, non multiplicantur sensus cognoscitivi sine necessitate, ergò. Unde quando Patres loquuntur de appetitu sensitivo, veluti uno, agunt de eo qui consequitur sensum internum communem.

Probatur secundò: Propter inclinationem universalem ad omnia sensibilia ponimus unum appetitum communem, sed quilibet sensus externus habet inclinationem ad suum objectum à quo perficiatur immediatè, ut talis sensus particularis, sed propter inclinationem universalem ad omnia sensibilia ponitur unus appetitus communis, ergò etiam propter inclinationem particularem cujuslibet sensus externi, particularis poni debet.

Probatur tertio: Dolor & delectatio non sunt sensus tactus illius, qui percipit qualitates primas, vel secundas, ergò vel ille debet multiplicari, vel appetitus externi, probatur consequentia pro prima parte ex Disp. præcedent. q. 7. concl. 6. prob. 2. p. quia appetitus ibi esse debet, ubi sunt ejus passiones, sed hæc etiam sunt in sensibus externis, ergò: probatur, quia non modò gustus, tactus, & olfactus, sed etiam visus & auditus læduntur & sentiunt dolores à sensibili vehementi, nam oculus recreatur viridi, disgregatur albo colore, auris sono leni mulectur, gravi offenditur. Sed

Dices: Sensus non percipiunt objectum ut convenientes, vel inconvenientes, ergò non est in eis appetitus. Respondeo distinguendo, non percipiunt sub relatione convenientiæ & inconvenientiæ concedo, illud quod est convenientis, nego.